

TAM DIŞSİZ HASTALARDA RUTİN RADYOGRAFİK MUAYENENİN GEREKLİLİĞİ

Doç Dr. Engin KOCABALKAN*

Dr.Funda DÖNMEZ**

NECESSITY FOR ROUTINE ROENTGENOGRAPHIC EXAMINATION OF THE EDENTULOUS PATIENTS

ÖZET

Oral panoramik radyografi anomalilerin ve kalıntıların saptanmasında ve görüntülenmesinde sık olarak başvurulan bir yöntemdir. Bu çalışmada daha önce protez kullanmakta olan ancak yeni protez yapımına ihtiyaç gösteren tam dişsiz hastalarda rutin panoramik radyografinin gerekli olup olmadığı araştırılması amaçlanmıştır. Çalışma 220 tam dişsiz kret üzerinde yapılmıştır. Dişsiz çenelerde radyografik bulgular panoramik radyografi yöntemiyle araştırılmıştır. Araştırılan dişsiz çenelerin % 3'ünde gömülü kalmış kök parçası, % 1'inde gömülü diş ve % 7'sinde diğer tip anomaliler olmak üzere toplam % 11 radyografik anomali saptanmıştır. Günümüzde geliştirilen teknik ve aletlere rağmen gömülü kalmış diş ve kök parçalarına radyografilerde sık olarak rastlanması yeni bir protez yapımı öncesi rutin bir panoramik radyografik incelemenin yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Panoramik radyografi; Dişsiz kreter; Dental muayene; Tam protezler

SUMMARY

Oral panoramic roentgenography is a common screening procedure frequently used in edentulous patients as the primary means of detecting anomalies. This study determined if it is necessary to make radiographs of edentulous patients who had previously worn complete dentures but required new dentures. The study was confined to the edentulous ridges (no. 220) of dental patients. The frequency of significant radiographic findings in edentulous jaws was assessed by means of panoramic radiography. Radiographic abnormalities were found in 11% of these ridges: 3% had a total of 7 retained roots, 1% had retained teeth, and 7% had other types of abnormalities. The most frequent findings on radiographs were retained roots and teeth, underscoring the need for better extraction techniques and the necessity for routine radiographic examination before construction of new dentures.

Key Words: Panoramic radiography; Edentulous ridges; Dental examination

GİRİŞ

Ağız muayenesi sırasında mevcut patoloji ve anomalilerin saptanması amacıyla panoramik radyografların alınması oldukça sık başvurulan bir muayene yöntemidir. Bu hastalarda anormal bulguların gözlenmesi ve klinik muayenede saptanamayan patolojik değişikliklerin kaydının sağlanması panoramik radyografinin avantajlarını

ortaya koymaktadır.^{1,2} Gözle yapılan bir ağız içi muayenesi her zaman için mevcut durumun saptanmasında yeterli olmamaktadır. Bu sorun dişlerin mevcut olmadığı tam dişsiz çenelerde de geçerli olmaktadır. Yapılan araştırmalar gömülü kök parçalarının, sürmemiş dişlerin, yabancı maddelerin, radyoopasitelerin, radyolüscüsilerin, kret seviyesindeki mental foramenlerin, sekestrlerin, kistlerin, vasküler kanalların, kalsifiye lenf

*Gazi Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Öğretim üyesi
**75. Yıl Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi

nodüllerinin, anatomik varyasyonların ve atrofile-
rin tam dişsiz çenelerdeki varlığını bildirmektedir.²⁻⁵

Daha önce protez kullanmakta olan ancak yeni protez yapımına ihtiyaç gösteren tam dişsiz hastalarda rutin panoramik radyografinin gerekli olup olmadığının araştırılması bu çalışmada amaçlanmıştır. Bu çalışmanın bir dişhekimliği fakültesinde yapılmasıyla farklı bölgelerden oluşan hasta popülasyonunda durumun ortaya konulması sağlanmaktadır.

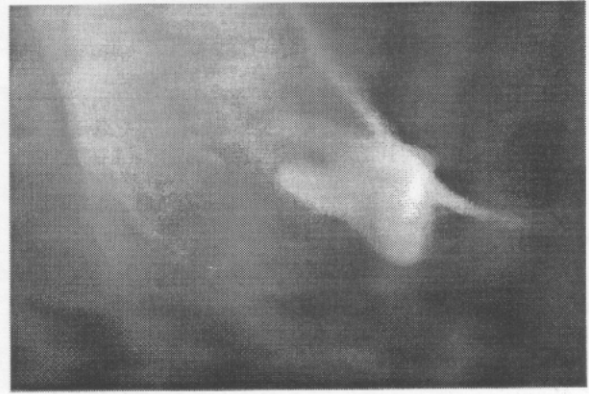
YÖNTEM

Çalışma daha önce protez kullanmış olan hastalarda 220 tam dişsiz arka yapılmıştır. Daha önceden hiçbir radyografik muayeneye tabi tutulmamış hastalar araştırmaya dahil edilmişlerdir. Sert doku kısımları içerisinde yer alan tüm patolojilere ait radyografik bulgular değerlendirilmiştir. Büyümüş maksiller tüberositeler, şişlikler, görünür veya ağrılı kök parçaları, hissizlik veya diğer anormal hislere sahip hastalar gibi klinik bulguları radyografik muayene gerektiren hastalar gruba dahil edilmemişlerdir. Tüm hastalardan standart panoramik radyografiler alınmıştır. Klinik muayenelerini takiben tedavi planlaması yapılmış ve daha sonra hastaların panoramik radyografileri incelenmiş ve tedavi planlamasında değişiklik gerektirecek radyografik anomaliler kaydedilmiştir.

BULGULAR

Çalışmada 110 maksiller ve 110 mandibular ark panoramik radyografi yöntemiyle incelendi. Diş arklarının ortalama dişsizlik süresi 7 yıldır. Araştırılan dişsiz çenelerin % 3'ünde gömülü kal-

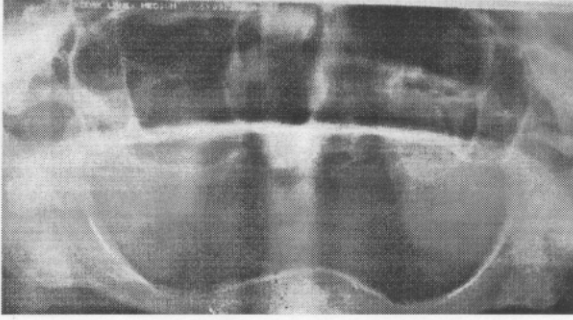
mış kök parçası, % 1'inde gömülü diş ve % 7'sinde diğer tip anomaliler olmak üzere toplam % 11 radyografik anomali saptandı. Sayısal olarak; 7 adet gömülü kalmış kök parçası, 2 adet sürmemiş diş, 4 adet radyoopasite, 4 adet radyolüseni, 5 adet kret tepesinde mental foramen ve 2 adet maksiller sinüsün anormal pozisyon ve büyüklükte olduğu durum çekilen panoramik radyografilerde belirlendi (Resim 1, 2, 3, 4).

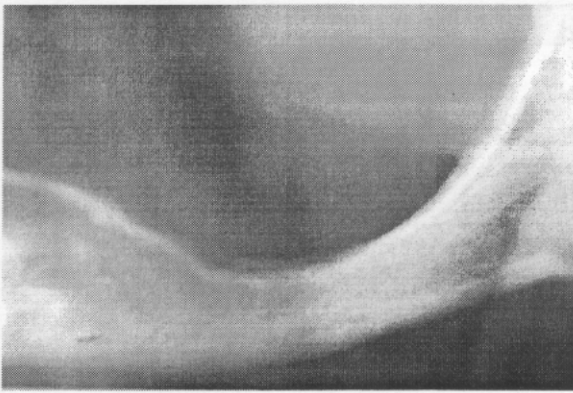
Resim 1. Mukoza altında gözle izlenemeyen bir sürmemiş diş

Resim 2. Mandibular molar bölgede kemik içinde radyoopasite

Resim 3. Kret rezorbsiyonu sonucu incelmış mandibula gövdesi

Resim 4. Kret tepesinde konumlanmış mental foramen

TARTIŞMA

Dişsiz hastalarda rutin radyografik muayene günümüzde radyasyonun vücuttaki birikici etki yarattığı endişesiyle sorgulanmaktadır.⁶ Mevcut durumun ve patolojilerin belirlenebilmesi amacıyla ortodontik ve süt dişi tedavilerinin yapıldığı çocuk hastalardan başlayıp protez desteklerinin durumunu belirlemeye yönelik muayenelerin yapıldığı hastaların da dahil olduğu geniş bir hasta yelpazesinde periapikal grafilerin yanı sıra büyük oranda panoramik grafiler de istenmektedir. Yapılan bu çalışmada ve daha önce literatürde yer alan çalışmalardaki pozitif bulgular yeni bir pro-

tez yapımı gereken on hastadan birinde muhtemel komplikasyonlu durum mevcut olduğunu göstermektedir.^{1-5,7} Bu araştırmalar yeni bir protez yapımı durumunda dişsiz hastaların tedavi öncesinde radyografik muayenelerinin gerekliliğini vurgular nitelikte sonuçlar bildirmektedir. Pozitif bulguların bu yüksek insidansı sadece hastalarda rutin radyografik muayene gerekliliğini ortaya koymayıp, bunun yanı sıra dişhekiminin tedavi planlamasında da değişiklik yapması gerekliliğiyle yüzyüze kalabileceğini göstermektedir. Film çekim yöntemlerinin gelişmesi ve yöntemin günümüzde oldukça basit ve hızlı olması hastaların radyasyona oldukça düşük seviyelerde maruz kalmalarını sağlamak ve radyasyon birikimi endişesini azaltmaktadır. Dolayısıyla protetik tedavinin tamamlanmasından sonra ortaya çıkabilecek durumlarda yeni bir tedavi planlanması ile ortaya çıkabilecek külfetler yapılacak rutin bir radyografik muayeneye ortadan kaldırılabilir.

KAYNAKLAR

1. Axelson G. Orthopantomographic examination of the edentulous mouth. J Prosthet Dent 1988;59:592-598.
2. Garcia RI, Valachovic RW, Chauncey HH. Longitudinal study of the diagnostic yield of panoramic radiographs in aging edentulous men. Oral Surg Oral Med Oral Pathol 1987;63:494-497.
3. Jones DJ, Seals RR, Schelb E. Panoramic radiographic examination of the edentulous patients. J Prosthet Dent 1985;53:535-539.
4. Lyman S, Boucher LJ. Radiographic examination of edentulous mouths. J Prosthet Dent 1990;64:180-182.

5. Perrelet LA, Bernhard M, Spirgi M. Panoramic radiography in the examination of edentulous patients. J Prosthet Dent 1977;37:494-498.

6. Seals RR, Williams EO, Jones JD. Panoramic radiographs: necessary for edentulous patients? J Am Dent Assoc 1992;123:74-78.

7. Ansari IH. Panoramic radiographic examination of edentulous jaws. Quintessence Int 1997;28:23-26.

Yazışma Adresi:

Doç Dr. Engin Kocabalkan

Gazi Üniversitesi, Dişhekimliği Fakültesi

Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı

82. Sokak, Emek, 06510-Ankara

Tel: 0-532-3522919;

Fax: 0-312-2239226;

E-mail Adresi: e.balkan@lycos.com